

MAAHANMUUTON
VUOSIKATSAUS
2010

SISÄLLYSLUETTELO

- 3** Maahanmuutto vuonna 2010
- 4** Väestö ja ulkomaan kansalaiset
- 5** Usean kulttuurin perheet
- 6** Väestö äidinkielen mukaan
- 7** Väestö syntymävaltion mukaan
- 8** Maahanmuuttoviraston myöntämät oleskeluluvat
- 9** Ulkomaalaisten määrä alueittain Suomessa
- 10** Turvapaikanhakijat ja pakolaiset
- 12** Työllisyys ja työttömyys
- 13** Ulkomaalaiset työnhakijat koulutusasteen mukaan vuonna 2010
- 14** Kotoutumisen seuranta
- 16** Maahanmuuttajataustaiset lapset ja peruskoulu
- 17** Ulkomaalaiset opiskelijat ja kansainväliset vaihdot
- 18** Kansalaisuuden saaneiden määrä
- 19** Kuka on kukin? Maahanmuuttohallinnon toimijoita
- 20** Tietolähteet internetissä

Maahanmuutto väheni edelleen vuonna 2010

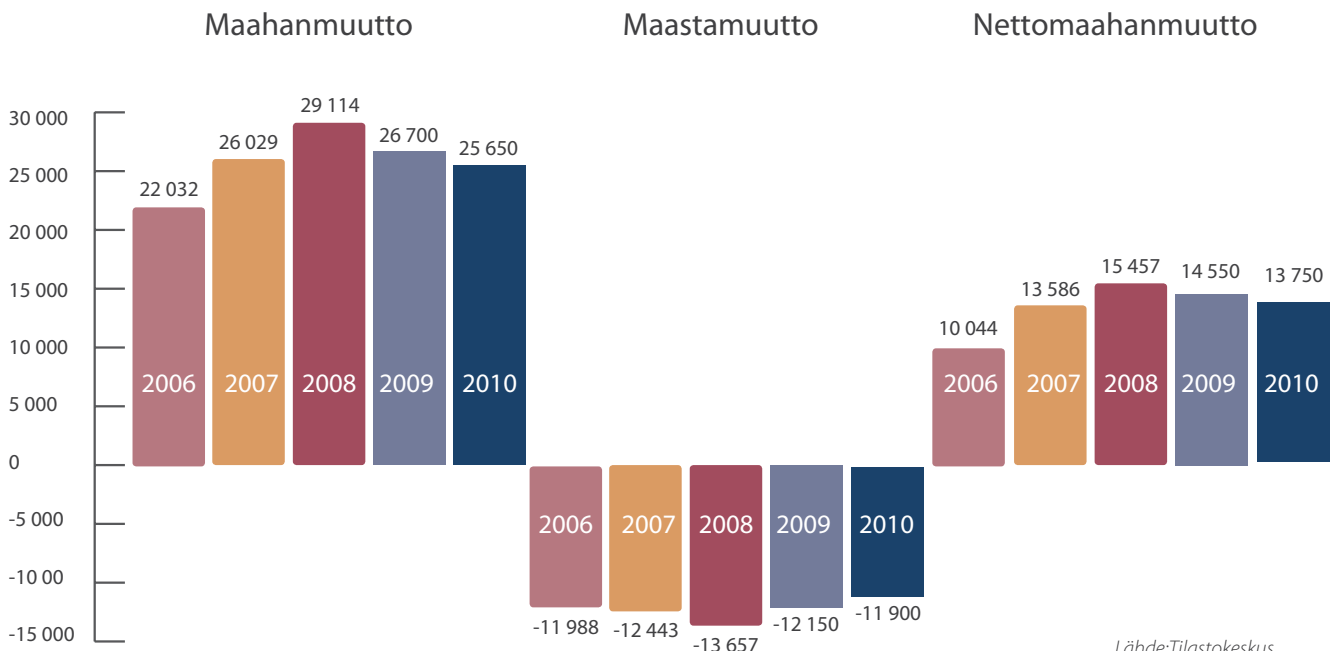
Maahanmuutto Suomeen kääntyi laskuun vuonna 2009 ja suuntaus jatkui edelleen vuonna 2010. Ulkomailta Suomeen muutti vuoden 2010 aikana 25 650 henkeä. EU-maista tulevien määrä väheni ja heidän osuutensa oli 12 200 henkeä. Myös Suomesta ulkomaille muutto väheni hieman ollen 11 900 henkeä.

Tänä päivänä Suomeen muutetaan eniten opiskelemaan, töihin tai perheen perässä. Vaikka nykyisen suuruisella maahanmuutolla on Suomessa lyhyt historia, on kansainvälisen väestön osuus jo merkittävä osassa Suomea, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla.

Suurin Suomeen muuttava kansalaisuusryhmä on venäläiset. Suomen kansalaisuutta hakevat useimmiten EU-maiden ulkopuoliset kansalaiset, mutta kymmenen suurimman hakijaryhmän joukosta löytyy yksi EU-maa, Viro.

Turvapaikanhakijoiden määrä jatkoi laskuaan maailmanlaajuisesti. Suomesta haki turvapaikkaa viime vuonna 4 018 henkilöä. Määrä väheni 33 prosentilla. Yksintulleiden alaikäisten hakijoiden määrä väheni 41 prosentilla (2010: 329). Turvapaikka myönnettiin 181 henkilölle. Oleskelulupa myönnettiin humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella 1 298 henkilölle. Yhteensä vuonna 2010 tehtiin myönteisiä päätöksiä turvapaikkahakemuksiin 1 784 ja kielteisiä päätöksiä 3 428.

Muuttoliike 2006–2010

Suomesta muutetaan eniten Ruotsiin. Toisella sijalla on Iso-Britannia ja kolmantena Yhdysvallat.

Kuka on maahanmuuttaja?

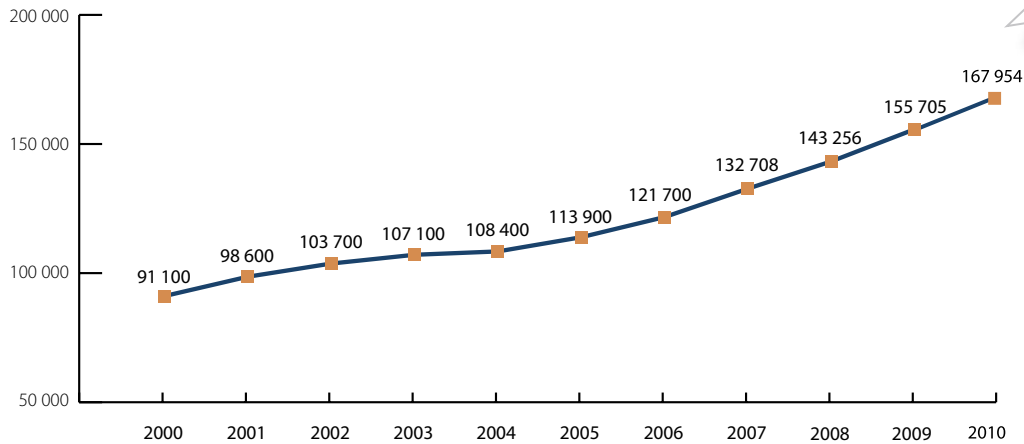
Termi maahanmuuttaja on tilastollisesti laaja käsite. Se sisältää työperäisiä muuttajia, pakolaisia, ulkomaalaisia opiskelijoita sekä Suomesta aiemmin pois muuttaneita henkilöitä, jotka nyt ovat muuttaneet takaisin. Osa ulkomaalaistaustaisesta väestöstä on Suomessa vain muutaman vuoden esimerkiksi opiskelijana tai töissä, mutta osa hakee Suomen kansalaisuutta ja asettuu maahan pysyvämmiin.

Tiesitkö?

Ulkomaan kansalaisten osuus on 3 % väestöstä.
Ulkomailla syntyneistä enemmistö on syntynyt Euroopassa (65%).
Vieraskielisiä on 4 % väestöstä.

Väestö ja ulkomaan kansalaiset

Ulkomaan kansalaisten määrä 2000–2010

Luku kuvaa Suomessa vakituisesti asuvia ulkomaalaisia. Se ei sisällä Suomen kansalaisuuden saaneita, eikä myöskään turvapaikanhakijoita.

Lähde: Tilastokeskus

Suurimmat kansalaisuusryhmät

Maa, jonka kansalaisuus	Henkilöitä vuonna 2010	Osuus ulkomaiden kansalaisista %	Vuosi muutos, %
Viro	29 080	17,3	+ 14,0
Venäjä	28 426	16,9	+ 0,8
Ruotsi	8 510	5,1	0,0
Somalia	6 593	3,9	+ 18,4
Kiina	5 559	3,3	+ 7,3
Irak	5 024	3,0	+ 26,3
Thaimaa	5 021	3,0	+ 11,7
Turkki	3 973	2,4	+ 4,3
Saksa	3 715	2,2	+ 2,4
Intia	3 468	2,1	+ 9,5
Ulkomaan kansalaisia yhteensä	167 954	100	+ 7,9

Lähde: Tilastokeskus

Suurimmat kaksoiskansalaisuuden ryhmät

Suomessa asui vuoden 2010 lopussa 54 912 henkilöä, joilla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkun muun maan kansalaisuus. Suurimmat kaksoiskansalaisuusryhmät ovat Venäjän (15 348), Ruotsin (5 275) ja Yhdysvaltain (3 220) kansalaiset. Tilastoissa nämä henkilöt ovat Suomen kansalaisia.

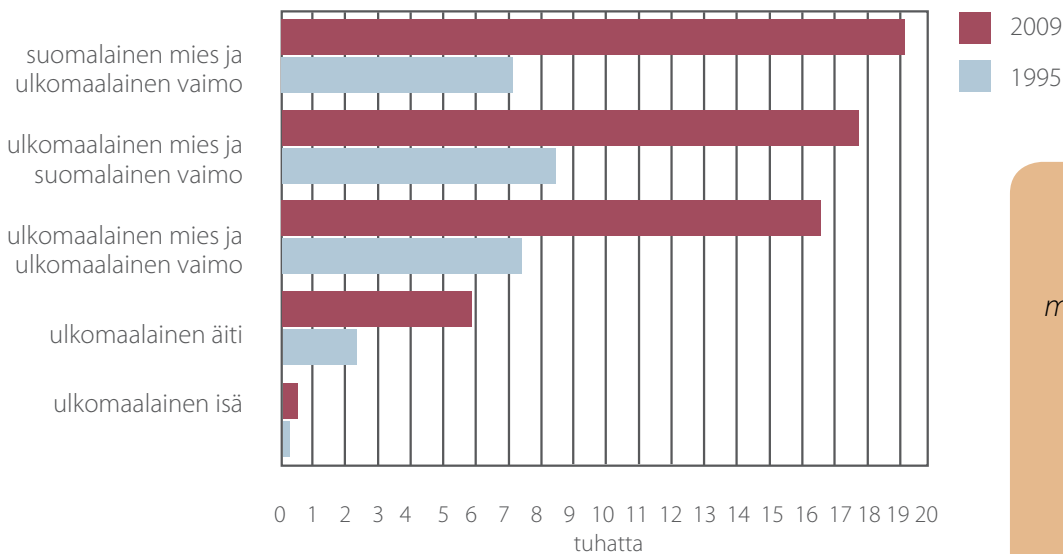
Suomessa asuu yli 50 000 kaksoiskansalaisuuden omaavaa henkilöä.

Usean kulttuurin perheet

Perhesiteet ovat yleinen peruste muuttaa Suomeen. Yleisin yhdistelmä monikansallisissa perheissä on suomalainen mies ja ulkomaalainen nainen. Näitä perheitä oli noin 19 000 vuonna 2009.

1990-luvun puolivälissä yleisin yhdistelmä oli suomalainen vaimo ja ulkomaalainen mies. Sellaisia perheitä, joissa vähintään toinen puolisoista tai ainoa vanhempi on ulkomaan kansalainen, on 4,2 prosenttia kaikista Suomen perheistä.

Monikansalliset perheet vuosina 1995 ja 2009

Lähde: Tilastokeskus

Tiesitkö?

Yleisin yhdistelmä monikansallisissa perheissä on suomalainen mies ja ulkomaalainen nainen. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2009 Suomessa oli 60 500 perhettä, joissa vähintään toinen puolisoista tai ainoa vanhempi oli ulkomaan kansalainen.

Muuttoliikkeen uusi piirre: liikkuvuus

Muuttoliike sekoittaa väestöjä maailmanlaajuisesti. Maailmalla muuttoliikkeessä on havaittu uusi trendi: liikkuvuus. Aiemmin muuttaminen ja asettuminen uuteen maahan oli pysyvämpää. Nykyisin moni haluaa siirtyä toiseen tai kolmanteen maahan, osa pendelöi edestakaisin tiettyjen maiden välillä ja osa muuttaa vanhempiensa lähtömaahan.

Paluumuuttovirrat vaikuttavat voimakkaasti esimerkiksi Kanadan maahanmuuttoon. Hongkongissa elää nykyisin 300 000 Kanadan kansalaista. Myös Saksassa maastamuutto on ollut suurempaa kuin maahanmuutto vuosina 2008–2009. Saksasta muuttaa vuosittain noin 35 000–40 000 saksan-turkkilaista Turkkiin. Iso osa heistä on nuoria aikuisia, jotka ovat syntyneet ja käyneet koulunsa Saksassa.

Tutkijat kutsuvat nykypäivän muuttajia "transnationaaleiksi". Osa heistä hakee toisen maan kansalaisuutta siitä syystä, että he haluavat helpon tavan liikkua.

Muuttoliikkeessä on havaittu uusi piirre: liikkuvuus. Aiemmin muuttaminen oli pysyvämpää ja mahdollisuudet seurata entisen kotimaan tapahtumia olivat rajatummat.

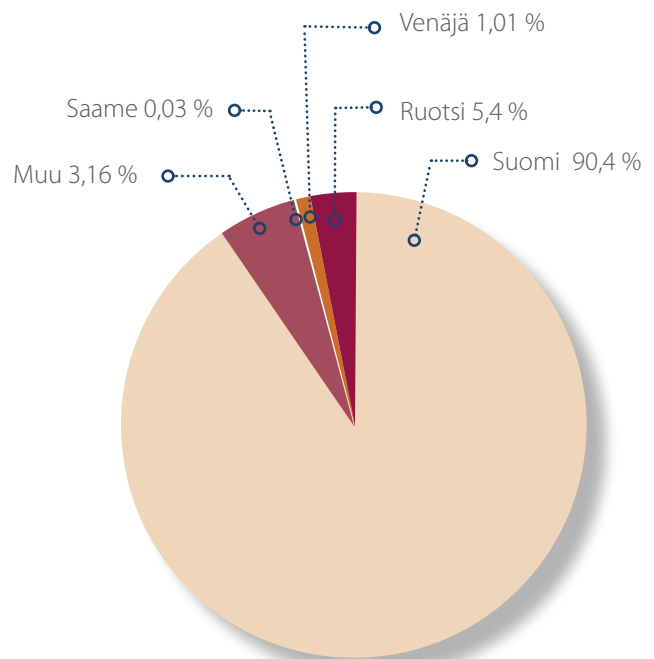
Väestö äidinkielen mukaan

Väestöstä äidinkieleltään suomenkielisiä oli 90,4 %, ruotsinkielisiä 5,4 % ja saamenkielisiä 0,03 %. Muita kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia oli 224 388 eli 4,2 prosenttia väestöstä.

Suomen väkiluku 2010:
5 375 276

Kielet	
suomi	4 857 903
ruotsi	291 153
saame	1 832
Suurimmat vieraskieliset ryhmät	
venäjä	54 559
viro	28 493
somali	12 985
englanti	12 855
arabia	10 415
kurdi	8 032
kiina	7 546
albania	7 113
thai	5 722
vietnam	5 637
Vieraskielisiä yhteensä	224 388

Väestö kielen mukaan

Lähde: Tilastokeskus

Väestö 31.12.2010: 5 375 276

Kansalaisuus Suomen 5 207 322		Kansalaisuus ulkomaan 167 954	
Syntymämaa Suomi 5 109 984	Syntymämaa ulkomaat 97 338	Syntymämaa Suomi 17 157	Syntymämaa ulkomaat 150 797
Äidinkieli suomi 4 809 700 ruotsi 279 232 saame 1 768 yht. 5 090 700	Äidinkieli suomi 40 134 ruotsi 7 002 saame 48 yht. 47 184	Äidinkieli suomi 4 828 ruotsi 1 467 saame 4 yht. 6 299	Äidinkieli muu kieli 144 092
Äidinkieli muu kieli 19 284	Äidinkieli muu kieli 50 154	Äidinkieli muu kieli 10 858	Äidinkieli suomi 3 241 ruotsi 3 452 saame 12 yht. 6 705

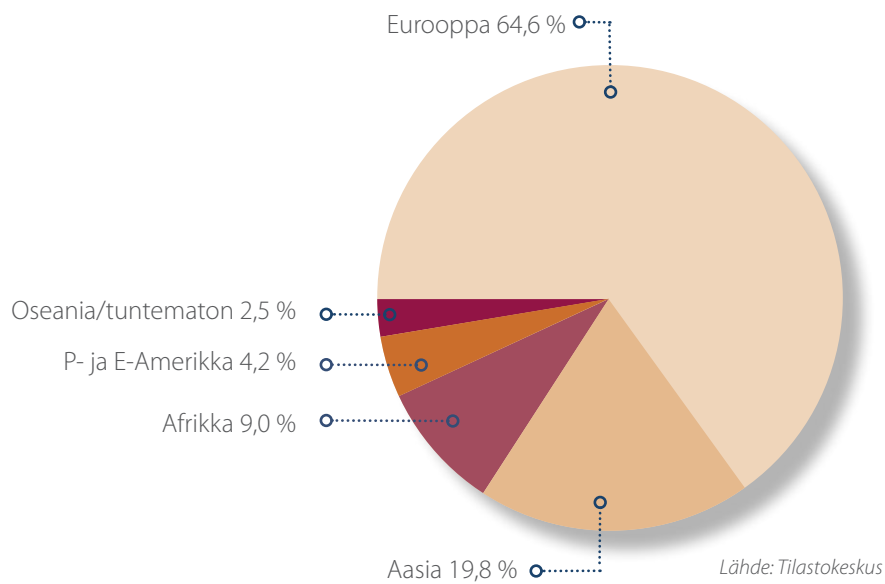
Lähde: Tilastokeskus

Väestö syntymävaltion mukaan

Suomessa asui vuoden 2010 lopussa 248 135 ulkomailla syntyneitä henkilöä. Heistä 39 % on ulkomailla syntyneitä Suomen kansalaisia ja 61 % ulkomaan kansalaisia.

Ulkomailla syntyneistä enemmistö (n. 65 %) on syntynyt Euroopassa. Ulkomailla syntyneistä henkilöistä 22 % puhuu äidinkielenään suomea, ruotsia tai saamea. Heistä 78 % puhuu äidinkielenään muuta kieltä.

Ulkomailla syntyneet henkilöt syntymämaanosan mukaan

Syntymävaltio	
Suomi	5 127 141
Suurimmat ryhmät	
Entinen Neuvostoliitto	48 678
Ruotsi	31 160
Viro	25 009
Somalia	8 073
Venäjä	8 030
Irak	7 167
Kiina	7 034
Thaimaa	6 747
Entinen Jugoslavia	6 256
Saksa	5 921
Ulkomailla syntyneet yhteensä	248 135

Lähde: Tilastokeskus

Tiesitkö?

Paluumuuttajia on muuttanut Suomeen vuosittain noin 500 henkilöä.

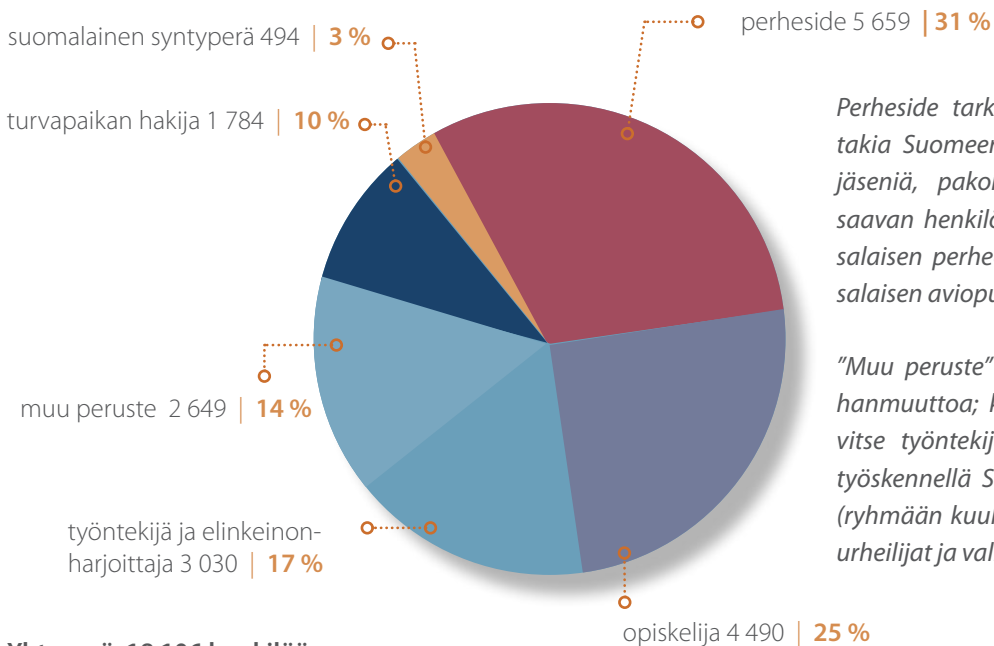
Maahanmuuttoviraston myöntämät oleskeluluvat 2010

Tilastossa kuvataan EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevaa maahanmuuttoa. Tiedoissa on kyse hakijan ensimmäisestä oleskeluluvasta, eikä luvuissa ole huomioitu poliisin myöntämiä oleskelulupia.

Ketkä eivät näy oleskelulupatilastoissa?

Pohjoismaalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa toisissa Pohjoismaissa. Muut EU/ETA-maan kansalaiset eivät myöskään tarvitse oleskelulupaa, mutta heidän on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa.

Myönnetty ensimmäiset oleskeluluvat 2010

Perheside tarkoittaa esimerkiksi työhön tai työn takia Suomeen muuttavien henkilöiden perheenjäseniä, pakolaisen tai kansainvälistä suojelua saavan henkilön perheenjäseniä tai Suomen kansalaisen perheenjäseniä, esimerkiksi Suomen kansalaisen aviopuolisoa.

"Muu peruste" koskee valtaosin työperäistä maahanmuuttoa; kyse on henkilöistä, jotka eivät tarvitse työntekijän oleskelulupaa, vaan he voivat työskennellä Suomessa tavallisella oleskeluluvalla (ryhmään kuuluvat esimerkiksi erityisasiantuntijat, urheilijat ja valmentajat).

Yhteensä: 18 106 henkilöä

Lähde: Maahanmuuttovirasto

Vireille tulleet oleskelulupahakemukset

Vuonna 2010 oleskelulupahakemuksia tuli vireille yhteensä 24 547. Hakemusten määrä kasvoi 18 % (lisäys 3 757 hakemusta).

Venäjän federaation kansalaiset ovat useana vuonna hakeneet enemmän oleskelulupia Suomeen kuin minkään muun maan kansalaiset. Vuonna 2010 venäläisten hakijoiden määrä nousi edelleen, ja hakijoita oli 6 % enemmän kuin vuonna 2009 (2010: 4 520, 2009: 4 260). Heillä oleskelulupien kahtena suurimpana hakuperusteena oli työ tai opiskelu. Seuraavaksi suurimmat kansalaisuusryhmät ovat Somaliasta ja Intiasta.

Oleskeluluvan hakuperuste	Hakijamäärä 2009	Hakijamäärä 2010
Työnteko	3 953	4 502
Elinkeinoon harjoittaminen	95	117
Suomalainen syntyperä	697	710
Opiskelu	4 653	5 438
Muu peruste	2 883	3 169
Perheside, avioliitto tms.	2 342	2 441
Perheside, lapset	3 540	4 251
Perheside, muu omainen	1 819	2 857
Perheside, Suomen kansalaisen perheenjäsen	808	1 062
Yhteensä	20 790	24 547

Taulukossa "Muu peruste" tarkoittaa suurelta osin työperusteista maahanmuuttoa.

Turvapaikan perusteella oleskelulupaa haki 4 018 henkilöä.

Lähde: Maahanmuuttovirasto

Ulkomaalaisten määrä alueittain Suomessa

Kunta	Ulkomaan kansalaisten määrä	Alueen asukasluku	Ulkomaalaisten osuus %
Helsinki	44 461	588 549	7,5
Espoo	16 699	247 970	6,7
Vantaa	13 201	200 055	6,6
Turku	8 900	177326	5,0
Tampere	7 879	213 217	3,7
Oulu	3 501	141 671	2,5
Lahti	3 437	101 588	3,4
Vaasa	3 214	59 587	5,4
Jyväskylä	3 175	130 816	2,4
Kotka	2 665	54 824	4,9
Lappeenranta	2 477	71 982	3,4
Salo	2 203	55 235	4,0
Kouvola	1 863	88 072	2,1
Kuopio	1 663	96 793	1,7
Porvoo	1 577	48 768	3,2

Lähde: Tilastokeskus

Tiesitkö?

Viime vuosina noin puolet Vaasan väestökasvusta on johtunut maahanmuutosta (noin 600 henkilöä / vuosi; maahanmuuton osuus 200–300). Vaasa on ottanut vuosittain vastaan pakolaisia ja lisäksi alueelle muutetaan työn perusteella. Yksi isoista työllistäjistä on Wärtsilä Finland Oy. Varhaiskasvatuksessa Vaasassa kehitetään valmistavaa esiopetusta maahanmuuttajataustaisille lapsille. Valmistava esiopetus on osoittautunut toimivaksi: moni siihen osallistuneista lapsista on kyennyt aloittamaan peruskoulun heti tavallisella luokalla. Valmistavan esiopetuksen kokeilu jatkuu edelleen Osallisena Suomessa -hankkeessa.

Turvapaikanhakijat ja pakolaiset

Maailmanlaajuisesti turvapaikanhakijoiden määrä jatkoi laskuaan vuonna 2010. Kaikkiaan teollisuusmaista haki turvapaikkaa 353 800 ihmistä, mikä on viisi prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna ja 42 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2001. Suurimman määrän pakolaisista vastaanottavat edelleen kehitysmaat. Teollisuusmaista eniten hakemuksia vastaanottavat valtiot ovat Yhdysvallat (55 000) ja Ranska (47 800).

Tiesitkö?

Turvapaikanhakijoilla on erilaisia lähdön syitä sekä koulutus- ja varallisuustaustoja.

Osa majoitetaan vastaanotokeskukseen, osa järjestää asumisensa ja lastensa koulunkäynnin omatoimisesti.

Teollisuusmaista eniten hakemuksia vastaanottavat valtiot ovat Yhdysvallat (55 000) ja Ranska (47 800).

Euroopassa turvapaikkahakemuksia vastaanottivat merkittävästi

vähemmän vuoteen 2009 verrattuna Malta (-94 %), Italia (-53 %) ja Kreikka (-36 %). Hakemusten määrät sen sijaan nousivat esimerkiksi Saksassa, Ruotsissa, Tanskassa ja Turkissa.

Suomesta turvapaikkaa haki viime vuonna 4 018 henkilöä. Määrä väheni 33 prosentilla (2009: hakijoita 5 988). Yksintulleiden alaikäisten hakijoiden määrä väheni 41 prosentilla (2010: 329, 2009: 557).

Turvapaikka myönnettiin Suomessa 181 henkilölle. Oleskelulupa myönnettiin humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella 1 298 henkilölle. Yhteensä vuonna 2010 tehtiin myönteisiä päätöksiä 1 784 ja kielteisiä päätöksiä 3 428. Viimeksi mainituista 1 117 oli Dublin-päätöksiä, joissa hakija palautetaan toiseen EU-maahan. Turvapaikkapäätökset eivät välttämättä koskeneet samana vuonna tehtyjä hakemuksia.

Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat Top 10 -maittain

Maa	2010	Muutoksia vuodesta 2009
Irak	575	- 620
Somalia	571	- 609
Bulgaria	485	- 254
Venäjän federaatio	436	- 166
Afganistan	265	- 196
Serbia	173	+ 130
Iran	142	- 20
Turkki	117	- 23
Romania	94	+ 40
Nigeria	84	- 47

Hakijamäärä väheni vuoteen 2009 verrattuna lähes kaikkien kansalaisyksiköiden osalta.

Teollisuusmaita koskien suurin turvapaikanhakijoiden lähtömaa oli vuonna 2010 Serbia. Seuraavina olivat Afganistan ja Kiina. Serbiasta tulleiden määrä nousi myös Suomessa, mutta heistä yhdellekään ei annettu myönteistä turvapaikkapäätöstä.

*Lähteitä: Maahanmuuttovirasto,
UNHCR: Asylum Trends Report 2010*

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vierasta valtiosta. Jos hakijalle myönnetään oleskelulupa, se annetaan jollakin seuraavista perusteista: 1) pakolainen, 2) toissijainen suojelu, jos hakijaa uhkaa kotimaassaan kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, 3) humanitaarinen suojelu, jos henkilö ei voi palata asuinmaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin taikka siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen vuoksi. Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään myös mahdolliset muut perusteet oleskeluluvan myöntämiselle, joten lupa voidaan myöntää myös esim. työnteon perusteella.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleensijoitetaan Suomeen. Kiintiöpakolaiset valitaan suoraan ulkomailta, esimerkiksi pakolaisleireiltä. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden kunkin vuoden talousarviossa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Viime vuosina pakolaiskiintiö on ollut 750.

Turvapaikan hakijamäärät Pohjoismaissa 2009–2010

	Kaikki hakijat 2009	Kaikki hakijat 2010
RUOTSI	24 194	31 819
- yksin tulleet alaikäiset	2 250	2 393
NORJA	17 226	10 064
- yksin tulleet alaikäiset	2 500	892
TANSKA	3 855	4 965
- yksin tulleet alaikäiset	529	428
SUOMI	5 988	4 018
- yksin tulleet alaikäiset	557	329

Lähteet: Maahanmuuttovirasto, Migrationsverket (Ruotsi), Utlendingsdirektoratet (Norja), Utlendingsservice (Tanska)

Pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saavien vastaanotto alueittain Suomessa

Taulukko kuvaa, minkä verran pakolaisia tai kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä ja heidän perheenjäseniään on sijoittunut kuntiin. Kyse on oleskeluluvan saaneen henkilön ensimmäisestä kotikunnasta.

Vuonna 2010 kuntiin muutti 3 207 henkilöä. Vuodesta 1992 pakolaistaustaisia henkilöitä on muuttanut Suomen eri kuntiin 33 082.

	2006	2007	2008	2009	2010	YHT.
Uusimaa	310	510	669	498	1 036	3 023
Varsinais-Suomi	56	134	185	114	208	697
Satakunta	2	17	5	26	15	65
Häme	50	32	79	73	129	363
Pirkanmaa	108	127	159	126	223	743
Kaakkois-Suomi	98	94	176	206	267	841
Etelä-Savo	92	71	67	74	59	363
Pohjois-Savo	14	51	37	33	40	175
Pohjois-Karjala	27	61	104	180	191	563
Keski-Suomi	47	54	57	88	57	303
Etelä-Pohjanmaa	32	4	1	23	6	66
Pohjanmaa	110	223	152	196	359	1 040
Pohjois-Pohjanmaa	62	135	132	189	302	820
Kainuu	41	142	152	102	98	535
Lappi	93	138	195	239	217	882
Yhteensä	1 142	1 793	2 170	2 167	3 207	10 479

Kuntiin vuonna 2010:

- 541 kiintiöpakolaista
- 2 274 oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa
- 392 pakolaisen tai kansainvälistä suojelua saavan henkilön perheenjäsentä

Suomen pakolaiskiintiö on 750 henkilöä, mutta Suomeen tuloon vaikuttaa kuntapaikan saaminen. Osa kiintiöön valituista odottaa leireillä 1–2 vuotta. Vuonna 2010 kuntapaikka löytyi 541 pakolaiselle.

Lähde: sisäasiainministeriö

Työllisyys ja työttömyys

Suomen työttömyystilanteessa ei tapahtunut merkittävää muutosta vuodesta 2009 vuoteen 2010. Vuonna 2010 työttömyysaste oli keskimäärin 8,4 prosenttia. Työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 266 500 henkilöä. Miesten työttömyysaste oli 9,1 ja naisten 7,6 prosenttia.

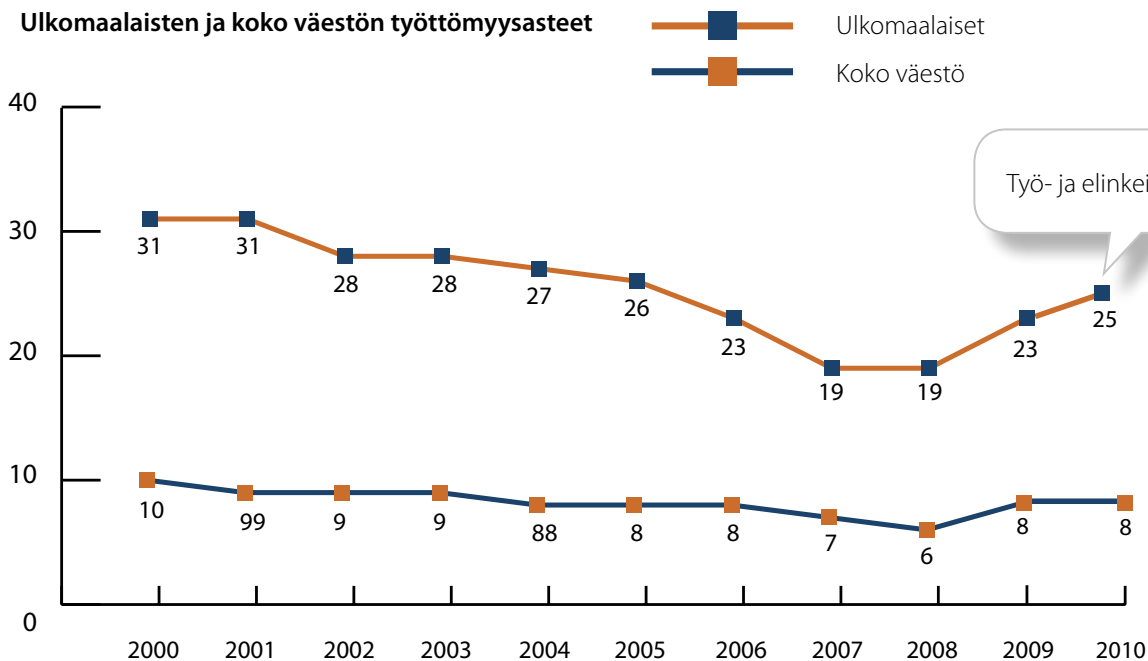
Ulkomaalaisia työnhakijoita oli Suomen työ- ja elinkeinotoimistoissa vuoden 2010 aikana 56 000. TE-toimistojen kaikista työnhakijoista noin 7 prosenttia oli ulkomaalaisia. Hakijat edustivat

noin 180:tä eri kansalaisuutta ja suurin osa ulkomaalaisista työnhakijoista oli naapurimaista: Venäjältä 13 300, Virossa 6 900 ja Ruotsista 1 300. Muita suuria ryhmiä olivat irakilaiset (3 100), somalialaiset (2 800) ja thaimaalaiset (2 300).

Ulkomaan kansalaisten työllistymisessä on isoja eroja. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan suhteessa korkein työllistymisaste on kenialaisilla ja sen jälkeen virolaisilla. Muunmaalaisista palkansaajista määrällisesti kärkeä pitivät kiinalaiset ja yrittäjästä suurin ryhmä ovat turkkilaiset. (Työssäkäyntitilasto 2008)

TE-toimistojen kaikista työnhakijoista noin 7 % oli ulkomaalaisia.

Ulkomaalaisten ja koko väestön työttömyysasteet

Lähde: Tilastokeskus, työ- ja elinkeinoministeriö

Tiesitkö Tanskasta?

Tanskassa maahanmuuttajien työllisyysluku on noussut merkittävästi 1990-luvulta alkaen. Eurostat -tilaston mukaan Euroopan ulkopuolelta tulleiden työllisyys on noussut 60 prosenttiin, mikä on lähellä tanskalaisen kantaväestön työllisyysastetta (70 prosenttia). Maassa on panostettu kielikoulutuksen järjestämiseen ja työharjoittelupaikkojen määriin. Lisäksi Tanskassa on toimintamalli, missä vapaaehtoiset ryhtyvät mentoreiksi "uustanskalaisille". Myös ns. välittäjäorganisaatiot tarjoavat konsultointiapua työnantajille ulkomaalaistaustaisen henkilöstöön ja rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä.

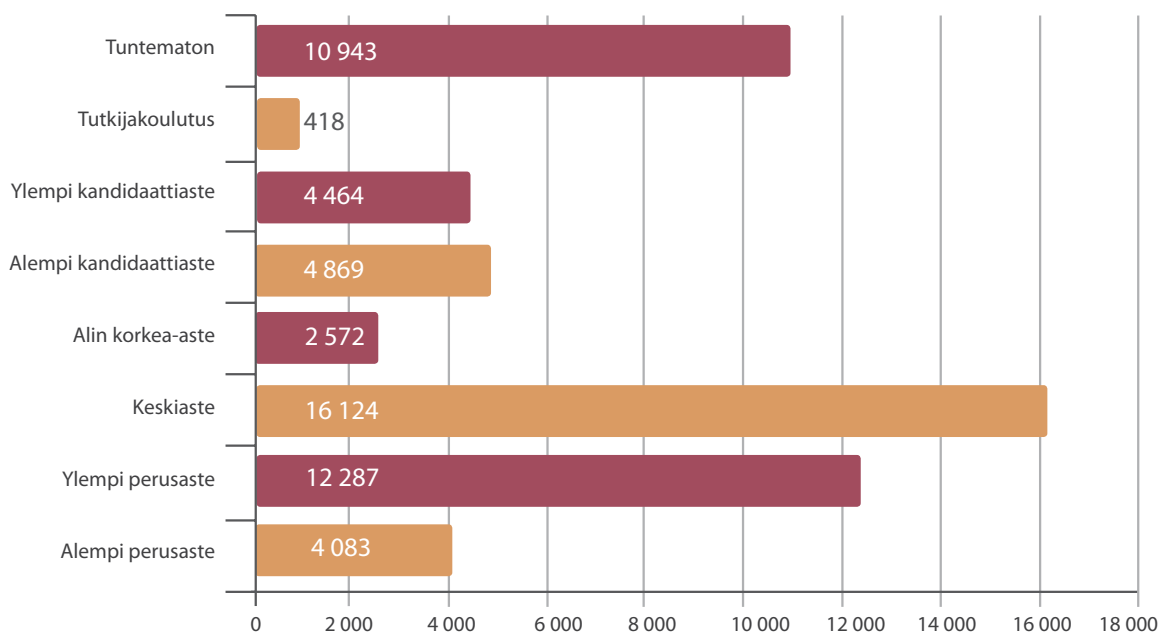
Lisätietoja: www.cabiweb.dk

Tanska: Euroopan ulkopuolelta tulleiden työllisyysaste on 60 %

Ulkomaalaiset työnhakijat koulutusasteen mukaan vuonna 2010

Vuonna 2010 suurimmalla osalla TE-toimistojen ulkomaisista työnhakijoista oli keskiasteen tai ylempään perusasteen koulutus. Myös ryhmä ”tuntematon” on suuri, mikä johtuu muun muassa siitä, että työnhakijoiden koulutustaustaa ei ole voitu

todentaa puuttuvien todistusten vuoksi. Ongelma koskee niin EU-maiden kansalaisia kuin muitakin. Niin ikään korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osuus työttömistä maahanmuuttajista on melko korkea.

Yhteensä 56 004 ulkomaalaista työnhakijaa. Lähde: työ- ja elinkeinoministeriö

Pidempi maassa oleskelu parantaa pääsyä työelämään

Maahanmuuttajien työllisyystilanne paranee selvästi Suomessa asutun ajan kuluessa. Aika lisää myös työuran vakiintumista ja siirtymistä pätkätöistä pysyvämpiin töihin. Lisäksi sukupuolten väliset erot pienenevät ja maahanmuuttajataustaisten naistenkin osuus työmarkkinoilla nousee.

Maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatio -tutkimuksen mukaan vuosina 1989–1993 Suomeen muuttaneet olivat vuoteen 2007 mennessä työllistyneet suhteellisen hyvin. Työllisyysaste oli silloin 58 prosenttia, kun koko väestön työllisyysaste oli 70 prosenttia. (Lähde: Maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatio -tutkimus, Helsingin kaupungin tietokeskus).

Sosiaali- ja terveysalalla muutetaan työn perässä

Lääkärit

- Ulkomaalaisia lääkäreitä Suomessa lähes 870 henkilöä
- Suomalaisia lääkäreitä ulkomailla 880 henkilöä

Sairaanhoitajat

- Suomalaisia sairaanhoitajia ulkomailla lähes 3 800
- Suomessa ulkomaalaisia sairaanhoitajia noin 950

Syntyperältään ulkomaalaisia alle 3 prosenttia alan koko työvoimasta. Ulkomaan kansalaisia alan työvoimasta alle 1,5 prosenttia. Luvut koskevat vuotta 2008.

Lähde: Terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvitys, 2010

Kotoutumisen seuranta

Kotoutumistoimien arvioiminen ja maahanmuuttajien kyselytutkimukset antavat arvokasta tietoa kotouttamistyötä koskevan päätöksen tueksi.

Kansainvälisessä vertailussa neljännellä sijalla

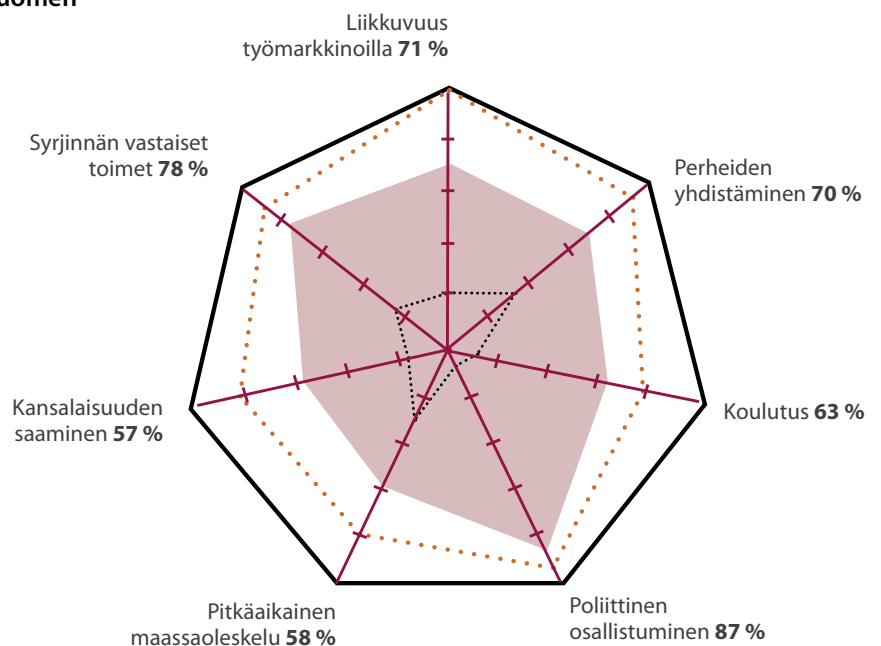
Vuonna 2011 julkaistun kansainvälisen vertailututkimuksen mukaan (MIPEX) Suomi tarjoaa neljänneksi parhaat edellytykset kotoutumiselle. Suomen kokonaissijoitus on neljäs Ruotsin, Portugalin ja Kanadan jälkeen. Selvityksessä oli mukana 31 maata ja siinä kiinnitettiin huomiota erityisesti työelämää, perheiden yhdistämistä ja syrjintää koskeviin lakeihin.

Selvityksessä olivat mukana EU-maiden lisäksi Kanada, Norja, Sveitsi ja Yhdysvallat.

Kansainvälisen vertailututkimuksen arvio Suomen kotouttamispolitiikasta

Yleiskatsaus pistemääriin

- 100 % MIPEX -asteikolla
- Parhaimmat käytännöt 31:ssä maassa
- Huonoimmat käytännöt 31:ssä maassa
- Suomi

Yhteiskunnallinen osallistuminen Suomessa

Mipexin mukaan Suomi on Norjan jälkeen toisena poliittisen osallistumisen kysymyksissä. Maahanmuuttajat voivat äänestää ja olla ehdokkaina paikallisissa vaaleissa. Suomessa kaikilla on samat poliittiset vapaudet: he voivat liittyä puolueeseen, perustaa omia yhdistyksiään ja luoda uusia medioita. Valtionhallinnon järjestämässä kuulemisessa tärkeä rooli on Etnisten suhteiden neuvottelukunnalla (ETNO), johon kuuluu edustajia useista maahanmuuttajajärjestöistä. Neuvottelukunta edistää vuorovaikutusta erilaisten etnisten ja uskonnollisten ryhmien välillä ja avustaa ministeriöitä politiikkaan sekä etniseen yhdenvertaisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Suomen kotouttamispolitiikan vahvuuksiksi laskettiin koulutukseen pääsy ja tarpeiden kohdentaminen koulutuksessa, poliittiset osallistumismahdollisuudet sekä syrjinnän vastaiset toimet.

Suomen heikkouksiin Mipexin mukaan kuuluivat pitkäaikaiseen oleskeluun liittyvät käytännöt erityisesti kelpoisuusehtojen osalta, kulttuurien välinen koulutus ja kansalaisuuden saaminen. Suomen heikoiksi koetut käytännöt ovat kuitenkin parempia kuin mitä maahanmuuttajat kokevat Euroopassa keskimäärin.

Migrant Integration Policy Index -tutkimuksen toteuttivat British Council ja Migration Policy Group -järjestö.

Ammattiliittoihin liittyy yhä useampi ulkomailta Suomeen muuttanut henkilö. SAK:lla, STTK:lla ja Akavalla on yhteensä noin 27 000 maahanmuuttajataustaista jäsentä.

Kotoutuminen Suomeen - maahanmuuttajabarometrin tuloksia

Sisäasiainministeriö toteutti vuosina 2009–2010 kaksi hanketta, joissa kehitettiin kotouttamisen, kotoutumisen ja etnisten suhteiden seurantajärjestelmä. Osana hanketta toteutettiin maahanmuuttajabarometri eli kyselytutkimus, jossa vastaajien kansalaisuudet oli rajattu neljään: venäjä, kiina, thai ja turkki (vastauksia 422). Kyselyn vastaajat olivat pääosin korkeasti koulutettuja. Heistä valtaosa oli asunut Suomessa vähintään kolme vuotta.

Kotoutumisen kannalta tärkeimmiksi tekijöiksi koettiin:

- tärkein työ (tärkein paikka myös solmia tuttavuuksia)
- turvallisuus, terveyspalvelut, suomen/ruotsin kielen taito

Viihtymisen kannalta tärkein tekijä Suomessa

- turvallisuus

Eniten käytetyt palvelut:

- kirjasto- sekä terveyskeskuspalvelut

Vähiten käytetyt palvelut:

- mielenterveys-, vammais- ja vanhustenhoitopalvelut

Ystävyyssuhteet:

- 80 % vastaajista ilmoitti omistavansa suomalaisia tuttavuuksia ja lähes kaikki toivoivat vielä enemmän suomalaisia tuttavuuksia. Noin viidennes kaikista vastaajista piti suomalaisiin tutustumista helppona tai erittäin helppona. Suurin este tutustumiseen on yhteisen kielen puuttuminen.

Oman kulttuurin säilyttämisen kannalta tärkein tekijä:

- yhteydenpito sukulaisiin ja ystäviin

Vähiten merkitystä oman kulttuurin säilyttämisessä uudessa kotimaassa:

- uskonto ja pukeutuminen

Maahanmuuttajabarometrissa vastaajat kokivat turvallisuuden tunteen tärkeäksi kotoutumisen kannalta.

Maahanmuuttajan äidinkielen ylläpitäminen edistää kotoutumista

Kouluja koskevassa PISA-tutkimuksessa on tarkasteltu erikseen maahanmuuttajataustaisten oppilaiden menestystä. Selvityksen mukaan parhaiten testissä menestyivät sellaiset maat, joiden koulutuspolitiikassa on huomioitu maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oma äidinkieli.

OECD:n tutkijat nostivat esille kolme maata, joissa maahanmuuttajien saamat hyvät tulokset selittyvät maissa harjoitetun kielikoulutuksen perusteella: Australia, Kanada ja Ruotsi (Latomaa 2006: Oma kieli kullaan kallis, Opetushallitus).

Kotoutumiskoulutusta kehitetään Osallisena Suomessa -hankkeessa

Osallisena Suomessa -hankkeen tavoitteena on, että Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset kotoutuisivat yhteiskuntaan hyvin ja oppisivat kotimaisia kieliä mahdollisimman tehokkaasti. Hankkeessa kehitetään kotoutumiskoulutusta erityyppisille ja -ikäisille kohderyhmille useissa kunnissa. Hanke toteutetaan sisäasiainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen Kuntaliiton, Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska kulturfondenin yhteistyöllä ja yhteisrahoituksella.

Tiesitkö?

Eduskuntavaaleissa 2011 oli ulkomaalaistausta noin kolmella prosentilla ehdokkaista. Äänioikeutetuista ulkomaalaistaustaisia oli 1,3 prosenttia. Ulkomaalaisiksi on katsottu ne henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Eniten ulkomaalaistaustaisia ehdokkaita oli RKP:llä (8,4 %) ja Vihreillä (5,3 %). Vähiten vieraskielisiä oli Perussuomalaisten ehdokkaina (0,8 %).

Lähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja peruskoulu

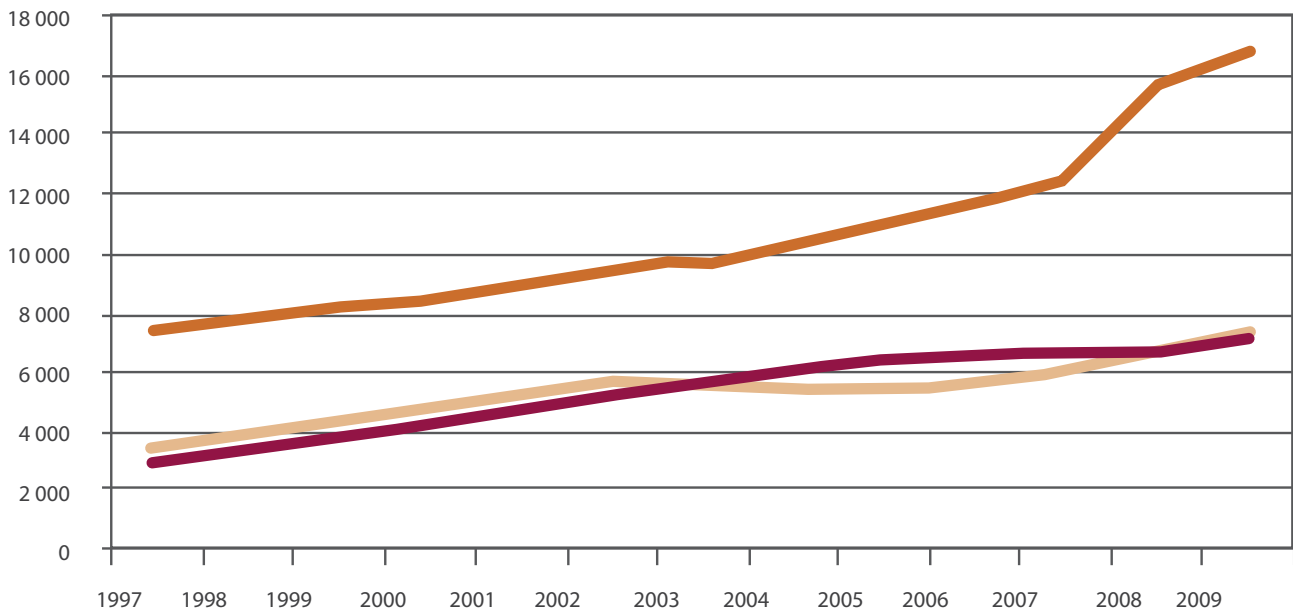
- Perusopetuksen oppilaista vieraskielisiä oli vajaa 17 500 oppilasta vuonna 2009.
- Perusopetuksen valmistavaan opetukseen osallistuu vuosittain noin 2 000 oppilasta. Perusopetukseen valmistava opetus ei ole subjektiivinen oikeus, vaan opetuksen järjestäjä päättää valmistavan opetuksen järjestämisestä.
- Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetusta annetaan vuosittain yli 11 000 oppilaalle noin 50 eri kielessä.
- Noin 12 % maahanmuuttajaoppilaista saa suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta koko äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tuntimäärän. Yleisin tilanne on, että maahanmuuttajaoppilaat ovat osan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tunneista äidinkielen tunneilla ja saavat 1–2 tuntia viikossa erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta.

Perusopetuksen valmistavaan opetukseen osallistuu vuosittain noin 2 000 oppilasta.

Koulutuksen järjestäjille myönnetään erillistä valtionavustusta sekä suomi- tai ruotsi -toisena kielenä opetuksen järjestämistä varten että oman äidinkielen opetuksen järjestämistä varten. Valtio korvaa valtionosuuksilla perusopetukseen valmistavan opetuksen kokonaan.

Lähde: Opetushallitus

Vieraskielisten lasten ja nuorten määrä 1997–2009

Lukuihin ei sisälly turvapaikanhakijoita.

Lähde: Tilastokeskus, Opetushallitus

- 6-12 v.
- 13-15 v.
- 16-18 v.

Valtio tukee valmistavaa opetusta perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä valmentavaa koulutusta ammattikorkeakouluopetuksessa. Yliopistoissa ja lukioissa ei ole vastaavanlaista valmentavaa koulutusta.

Ulkomaalaiset opiskelijat ja kansainväliset vaihdot

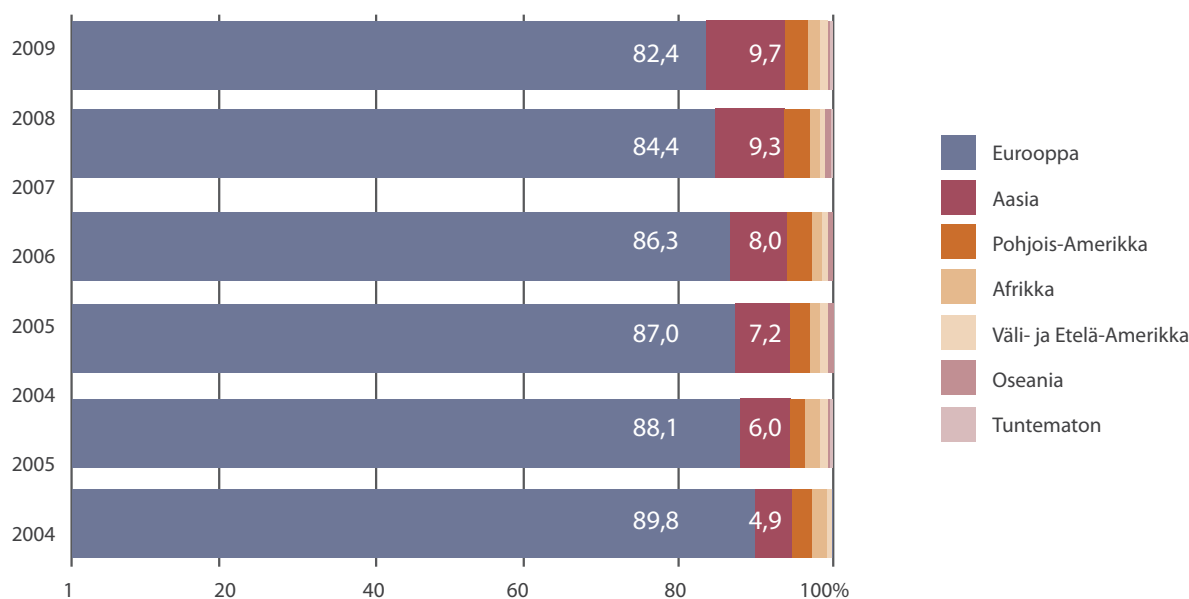
Opiskelijan oleskelulupahakemuksia tuli vuonna 2010 vireille yhteensä 5 438. Hakemusten määrä kasvoi 17 %. Hakemusten määrän kasvuun vaikuttanevat muun muassa korkeakoulujen kansainvälistymissuunnitelmat ja -tavoitteet.

Tällä hetkellä Suomesta muuttaa ulkomaille enemmän korkeasti koulutettuja kuin heitä muuttaa ulkomailta Suomeen. Kansainvälisen opiskelijaliikkuvuuden tilanne on erilainen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa: yliopistojen osalta liikkuvuus painottuu hieman Suomeen saapuviin, ammattikorkeakoulujen osalta taas Suomesta lähteviin.

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa opiskeli vuonna 2009 yli 14 000 kansainvälistä opiskelijaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja lähes 9 000 vaihto-opiskelijaa.

Euroopan maiden osuus ulkomailta Suomeen suuntautuvassa liikkuvuudessa on hiljalleen laskenut, Aasian vastaavasti kasvanut. Ammattikorkeakouluihin saapuvat opiskelijat tulevat keskimääräistä useammin Euroopasta (89 %), kun taas Aasiasta tulee enemmän opiskelijoita yliopistoihin (11 %). Eniten tutkinto-opiskelijoita tulee Kiinasta ja Venäjältä. Vaihto-opiskelijoiden tyypillisiä kotimaita ovat puolestaan Saksa, Ranska, Espanja ja Italia. Opiskelijoita motivoi tutkinnon ohella mahdollisuus löytää koulutustaan vastaavaa työtä joko kansainvälisiltä markkinoilta tai Suomesta.

Suomeen tulevat opiskelijat maanosittain 2004-2009

Lähde: Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2009, Cimo

Puolet maisterintutkinnon suorittaneista jää Suomeen

Yliopistoissa maisterintutkinnon suorittaneista arviolta 55–60 prosenttia ulkomaalaisista jää Suomeen.

Suomen kansalaisuuslakia on muutettu siten, että opiskeltaessa Suomessa voidaan puolet opiskeluajasta ottaa huomioon, kun lasketaan kansalaisuuden saamiseksi vaadittavaa asumisaikaa.

Miksi ulkomaalaisista opiskelijoista kilpaillaan?

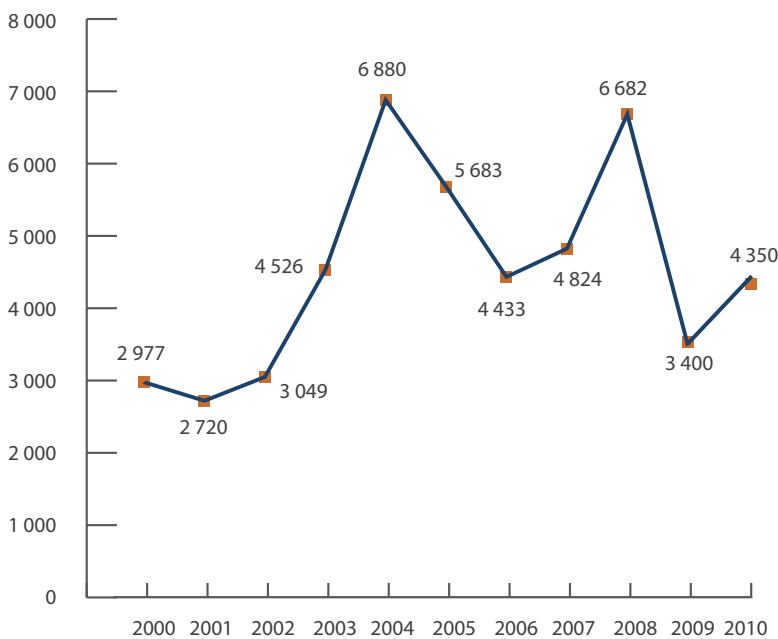
Monet maat käyttävät aggressiivisia keinoja kilpaillen ulkomaisista opiskelijoista. Yhdysvallat on perinteisesti ollut opiskelijahuippujen suosikkikohde, mutta sen rinnalle on kohoamassa muitakin vetovoimaisia maita. Osa maista höllentää oleskeluoikeuden saamiseen liittyviä vaatimuksia ja moni lisää englanninkielisten kurssien tarjontaa. Yhdysvalloissa tilastoidaan tutkintoa suorittavien ulkomaisten opiskelijoiden tekemien patenttihakemusten määrää. Yleisenä tavoitteena on saada opiskelijoista osaajia työelämään.

Lähteitä: Maahanmuuttovirasto, opetus- ja kulttuuriministeriö, Cimo

Suomen kansalaisuuden saaneiden määrä

Suomen kansalaisuutta voi hakea joko hakemuksella tai ilmoituksella. Suomen kansalaisuus myönnettiin viime vuonna yhteensä 5 907 henkilölle. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa vakinaisesti asuvista kansalaisuuden sai 4 350 henkilöä.

Suomessa vakinaisesti asuvat, kansalaisuuden saaneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt

Lähde: Tilastokeskus

Ulkosuomalaiset hakivat Suomen kansalaisuutta

Vuonna 2009 purettiin ilmoitusten ruuhkaa. Kansalaisuuden saaneiden määrää kasvattivat entisten Suomen kansalaisten ja heidän jälkeläistensä jättämät ilmoitukset. Ilmoituksia on saapunut esimerkiksi Ruotsista, Yhdysvalloista, Kanadasta ja Australiasta. Kesäkuussa 2003 voimaan tullut, monikansalaisuuden salliva kansalaisuuslaki tarjosi heille tilaisuuden hakea Suomen kansalaisuutta 1.6.2003–31.5.2008 ilmoitusmenettelyllä ilman, että heidän täytyi muuttaa Suomeen. Lähes 22 000 henkilöä käytti tilaisuutta hyväkseen.

Kansalaisuus hakemuksen perusteella: Myönteisissä päätöksissä suurimmat ryhmät

- venäläiset (1 833)
- virolaiset (206)
- iranilaiset (130)

Suomen kansalaisuutta hakevat usein EU-maiden ulkopuoliset kansalaiset. Kymmenen suurimman hakijakansalaisuuden joukossa on vain yksi EU-valtio, Viro. Vuonna 2010 Suomen kansalaisuutta haki 221 virolaista.

Vuonna 2010

- kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 385 vuorokautta
- kansalaisuuden edellytyksiä: riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, 18-vuoden ikä, riittävä yhtäjaksoinen asumisaika Suomessa (yleensä 6 vuotta), selvitys toimeentulosta, nuhteettomuus
- hakemuksen käsittelymaksu 400 euroa

Myönnetty kansalaisuus	Vuonna 2010	Vuonna 2009
Kansalaisuus hakemusten perusteella	3 961	2 821
Kansalaisuus ilmoituksen perusteella	1 946	7 490
Yhteensä	5 907	10 311

Lähde: Maahanmuuttovirasto

Kuka on kukin? Maahanmuuttohallinnon toimijoita

Maahanmuuttoasiat Suomessa	
Asia	Vastuu
Maahanmuuttopoliittiset linjaukset, toiminnan painopisteet	Maahanmuutosta vastaava ministeri ohjaa maahanmuuttopoliitikkaa valtioneuvoston linjausten mukaisesti
Maahanmuuttohallinto- ja politiikka	Sisäasiainministeriö
Maahanmuuttolainsäädännön kehittäminen	Sisäasiainministeriö
Maahanmuuttoviraston tulosohejaus	Sisäasiainministeriö
Viisumin hankinta ulkomailla	Suomen ulkomaanedustusto
Oleskelulupa, Suomen kansalaisen perheenjäsen	Poliisi
Oleskelulupa, Suomessa asuvan ulkomaalaisen perheenjäsen	Maahanmuuttovirasto
EU-kansalaisten oleskeluoikeuden rekisteröiminen	Poliisi
Työntekijän oleskelulupa	Työvoimapolitiittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Turvapaikka Oleskelulupa humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella	Henkilöllisyyden ja matkareitin selvittäminen, tiedoksianto: Poliisi Puhuttelut ja päätös: Maahanmuuttovirasto
Turvapaikanhakijoiden vastaanotto	Maahanmuuttovirasto ohjaa vastaanottokeskustoimintaa
Oleskelulupien jatkaminen	Poliisi, erityistapauksissa Maahanmuuttovirasto
Käännättäminen	Päätös: Rajavartiolaitos tai Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi, Rajavartiolaitos
Karkottaminen	Esitys: Poliisi, rajatarkastusviranomaisen Päätös: Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi
Kansalaisuushakemus ja -ilmoitus	Maahanmuuttovirasto
Muutoksenhaku	Hallinto-oikeudet (turvapaikka-asiat Helsingin hallinto-oikeus) Korkein hallinto-oikeus
Kotouttaminen	Sisäasiainministeriö ohjaa kotouttamista. Kotouttamista tehdään myös koulutuksessa ja työvoimapaaluissa, näissä ohjausvastuu on opetusministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä. Alueviranomaisina toimivat ELY-keskukset, joita sisäasiainministeriö ohjaa yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Paikallistasolla kunnat ja te-toimistot tekevät kotouttamistyötä.
Kotouttamisohjelma	Kunnat
Maahanmuuttajalle tehtävä yksilöllinen kotoutumissuunnitelma	TE-toimisto (aikuisten maahanmuuttajien koulutus ja työllistymisen) ja kunnat (perusopetus, varhaiskasvatus, sosiaali- ja terveyshuollon palvelut)

Tietolähteitä internetissä

Maahanmuuttovirasto | www.migri.fi

Oleskelulupatilastot

Turvapaikka- ja pakolaistilastot

Kansalaisuustilastot

Karkotustilastot

Väestörekisterikeskus | www.vaestorekisterikeskus.fi

Tilastokeskus

Väestön muutokset, tiedot kielen, kansalaisuuden ja syntyperän mukaan | www.stat.fi

Kuntaliitto

Tilastotietoa kuntien väestörakenteesta | www.kunnat.net

Opetushallitus

Maahanmuuttajien koulutuksen tilasto | www.oph.fi/tietopalvelut

Kela

Tilasto maahanmuuttajien erityistuesta | www.kela.fi

Siirtolaisinstituutti

Siirtolaisrekisterin tietokanta | www.migrationinstitute.fi/sinst/tietokannat.php

Eurostat

Tilastoja EU-maista | <http://ec.europa.eu/eurostat>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset | www.ely-keskus.fi

Maahanmuuttoasioiden verkkolehti | www.monitori-lehti.fi

Infopankki | www.infopankki.fi

Suomen edustustot | www.formin.fi

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR | www.unhcr.org

Tietoa ja materiaalipankki yhdenvertaisuudesta | www.yhdenvertaisuus.fi

Cimo, kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa

www.cimo.fi/cimo_asiantuntijana/tietoa_ja_tilastoja

MIPEX - kotouttamispolitiikka eri maissa | www.mipex.eu